

Kataluna Esperantisto

NUMERO 341 (107)
KVINA EPOKO
JANUARO-MARTO 2007

**Manifestacio
por la okcitana**

KEJ-sembleo

Por asocia identeco

IRO 2007

Vakigo en Premià de Mar

Utilo malgranda

Unu lingvo, du sistemoj

**L'Afer Tornasol
en francoprovençal**

**Traductors automàtics
a l'esperanto**

La gramàtica apropa illes

Salvant l'inuktitut

Pàgines 14 i 15

Cacera de bruixes a Ràdio Polònia

El 2 de novembre passat, Barbara Pietrzak, redactora en cap del programa en esperanto de Ràdio Polònia, va informar els seus oïdors que la nova direcció de l'emissora havia decidit el tancament de les emissions en aquest idioma. La inesperada notícia va ser rebuda amb gran consternació pels milers d'oïdors esperantistes d'aquest programa en tots els continents. Amb gran rapidesa es va difondre a través dels diferents fòrums esperantistes que hi ha a Internet. La reacció es va concretar en l'enviament massiu de protestes a les ambaixades de Polònia en nombrosos països, al Ministeri d'Afers Estrangers de Polònia i a la direcció de l'emissora. Fins i tot el president de l'Associació Universal d'Esperanto, Renato Corsetti, va enviar una carta al president de la República de Polònia, Lech Kaczyński.

*L'ultradretà Lech Kaczyński, president de la República,
i el seu germà bessó Jarosław, primer ministre de Polònia.*

Okcitanaj kaj esperantaj flagoj
flirtas en Besièrs

ROGER SANJAUME

Ne antaŭvideblaj ĵurnalistoj

La reagoj de la gazetaro ŝajnas neantaŭvideblaj. La komenco de projekto pri aŭtomata tradukado al esperanto fate de la universitato Pompeu Fabra ŝajnis kurioza novaĵo interesanta la amaskomunikilojn. Tiucele, KEA kaj la universitato komune redaktis cirkuleron kaj dissendis ĝin, tamen la reago estas ĝis nun nula. Tute male okazis, kiam antaŭ tri jaroj KEA lanĉis la kampanjon pri la centjariĝo de la organizita esperanto-movado en Katalunio. Jen iom stranga kaj konvencia datreveno, sed ĝi vekis konsiderindan intereson inter la ĵurnalistoj: de post la jubilea jaro 1987 ne estis tiel multe da artikoloj pri esperanto en nia lando kiel en 2004. Bedaŭrinde, kiam nun eblas ligi esperanton ne al pasinto, sed al plej moderna esplorado, la amaskomunikiloj neglektas la novaĵon.

Aliflanke, tute pozitiva montriĝis la agado de KEA en la manifestacio por la okcitanaj de Besièrs. Nia bonega skipo de komputistoj kaj dizajnistoj sukcesis krei allogan retpaĝon, en kiu oni informis pri la manifestacio kaj pri la kialoj de la esperantistoj partopreni ĝin. Sur-

baze de la sperto en la okcitanisma amasiĝo en Carcassona de antaŭ jaro kaj duono, ni sciis, ke rapida alŭto de fotoj estos atuto, kiu vekos intereson de *Vilaweb*, la ĉefa katalunlingva retgazeto. Kaj tiel okazis: la unua novaĵo de *Vilaweb* pri la manifestacio ligis al nia retpaĝo, sed ne menciis la asocion; en posta modifo, posttagmeze, la nomo de KEA jam videble aperis en kadro; kaj en la vespera, definitiva versio de la novaĵo, post la alŭto de la fotoj tuj post la manifestacio, la nomo KEA aperis ankaŭ en la teksto mem de la novaĵo. Esperantista agado estas pozitive rigardata fare de amaskomunikilo.

En la okazo de la aŭtomata tradukilo, eblas plendi pri la gazetaro kaj vei, ke ĝi neglektas esperanton, tamen tio kondukos nin al neniu eblo helponta nian informadon. Male, la agado pri la manifestacio en Besièrs montras sukcesan lernadon el antaŭa sperto, kiu igis la informan agadon de la asocio plene trafa. Ni ne nur semu kaj semu konstante, sed ĉefe lernu el la sperto.

Hektor Alos i Font

**Ni ne nur semu
kaj semu konstante**

En ĉi tiu numero kunlaboris: Alla Kudrjaŝova, Carles Verdugo, Chiara Fortunato, Darío Rodríguez, Esperanto Conflent, Ferriol Macip, Gerard Escuer, Guillem Sevilla, Joan Català, Jordi Aromí, Josep Enric Peres i Blesa, Karles Berga, Llibert Puig, Marie-Thérèse Lloancy, Marta Ibáñez, Miquel Gómez i Besòs, Mon Cardona, Nicole Margot, Ramon Perera, Robert Navarro, Roger Sanjaume, Rut Rovira.

Registrita ĉe "Generalitat de Catalunya" en la unua sekcio per n-ro 5785
Membro de FOCIR (Federacio de Katalunaj Organizaĵoj Internacie Agnoskitaj)

Peranto de: UEA (revuoj Esperanto, Kontakto kaj libroj), FEL (revuo Monato kaj libroj), IKEL (revuo Etnismo), La Kancerkliniko, La Ondo de Esperanto, Scienca Revuo, Komencanto, Juna Amiko, Internacia Pedagogia Revuo, La Gazeto, Fonto, Literatura Foiro, Heroldo. Ni peras ankaŭ aliajn revuojn.

Apartat/Poŝtkesto 1008
08200 Sabadell (Vallès Occidental), Katalunio/Katalunio
Tel. 937 109 636; Faksno: 937 163 633

Ret-adreso: kea@esperanto.cat
Ret-paĝo: www.esperanto.cat
Ret-listo: Aliĝoj ĉe listestro@esperanto.cat

Kotizoj por la jaro 2007: individua abonanta membro, 40 eŭroj; individua subtenanta membro, 80 eŭroj; individua dumviva membro, 800 eŭroj; kolektiva membro, 80 eŭroj; juna membro, 25 eŭroj.
Banko: Caixa d'Estalvis i Pensions de Barcelona agència 461 Sabadell, kontonumero: 2100 0461 90 0200055053
IBAN: ES95 2100 0461 9002 0005 5053
Konto UEA: kaea-b
CIF: G-58338567

Plenumkomitato de KEA: Prezidanto: Josep Franquesa; sekretario: Hektor Alos i Font; kasisto: Llibert Puig; komitatoj: Gemma Armadans, Gerard Escuer, Ramon Perera.

Kontrola Komisiono: Christian Pinard, Luz Vázquez, Òscar Puig.

Kataluna Esperantisto: Hektor Alos i Font; katalunlingva revizianto: Josep Enric Peres i Blesa; kompostanto: Ferriol Macip i Bonet.

La artikoloj publikigitaj en Kataluna Esperantisto ne nepre esprimas la starpunkton de KEA, se ili ne estas subskribitaj ĝianome.

Kataluna Esperanto-Junularo:
Registrita ĉe "Generalitat de Catalunya" en la tria sekcio per n-ro 102-AJUV. Landa sekcio de TEJO. CIF: G-58964461

Ret-adreso: keaj@esperanto.cat
Ret-paĝo: www.esperanto.cat/keaj
Ret-listo: Aliĝoj ĉe www.moviments.net/cgi-bin/mailman/listinfo/keaj

Estraro: Prezidanto: Jordi Aromí; sekretario: Carles Verdugo; kasisto: Xavi Battle; informado: Guillem Sevilla kaj Pau Climent; esperantaj rilatoj: Joan Català; ne-esperantaj rilatoj: Roger Sanjaume.

Imprès a/Presita ĉe: Copimatge, Sant Cugat del Vallès (Vallès Occidental), tel. 935 892 368. Dipòsit Legal: B-27362 - 1982

Katalunaj esperantistoj manifestacias por la okcitana

Katalunaj esperantistoj partoprenis en la manifestacio por la okcitana lingvo en Besièrs la 17an de marto organizita de la Instituto pri Okcitanaj Studoj kaj aliaj kvin okcitanaj kulturaj asocioj. La manifestacio kunigis 20 000 homojn por postuli la rajtojn de la okcitanoj uzi sian lingvon. La iniciato estas daŭrigo de la unua tutlanda amasiĝo por la okcitana lingvo, okazinta en Carcassona la 22an de oktobro 2005, kiam pli ol 12 000 homoj surstrate pledis por la okcitana, por ĝia oficiala agnosko kaj por kontraŭstari la malhelpojn, por ke ĝi estu instruata en la lernejoj kaj uzata en la amaskomunikiloj.

KEA havas fortan ligan kun lingvoprotektaj agadoj kaj aparte por la okcitana. Eĉ David Grosclaude, la nuna prezidanto de la Instituto pri Okcitanaj Studoj – tiam elstara kulturaganto –, prelegis en prilingva aranĝo por neesperantista publiko organizita de KEA antaŭ deko da jaroj. En 2005 nur du esperanto-asocioj subtenis la manifestacion en Carcassona: KEA kaj la Internacia Komitato por Etnaj Liberecoj (IKEL). Ĉi-foje aliĝis unu okcitania esperanto-grupo (la loka: Cercle Biterrois d'Esperanto), tri katalunlandaraj (KEA, KEJ kaj Valencian Esperanto-Junularo –VEJ), kvar francaj (Espéranto Culture et Progrès, Espéranto et Diversité des Langues, Centre Culturel Espéranto el Tours kaj Espéranto Jeunes) kaj unu internacia (IKEL). Okcitanaj kaj katalunaj esperantistoj organizis budon apud la marŝejo kaj KEA eldonis kaj distribuis okcitanlingvajn flugfoliojn. KEA, KEJ, VEJ kaj IKEL, kune kun la neesperantista organizo ADÒC (Asocio por la Diskonigo de Okcitanio en Katalunion), kreis specialan retpaĝaron por la aranĝo en tri lingvoj (okcitana, kataluna kaj esperanto) kaj marŝis malantaŭ tri metrojn larĝa tolaŝiso en la okcitana. Francj esperantistoj marŝis malantaŭ franclingva tolaŝiso. Verŝajne mankis aliaj esperanto-asocioj, ne nur internaciaj, sed ankaŭ naciaj: la subteno de malplimultaj lingvoj aperis ne kun la Manifesto de Prago, sed havas multe pli longan tradicion en la esperanto-movado ol ofte kredas esperantistoj, ĉar jam en 1906 “hungarlanda” esperanto-asocio aliĝis al la mejloŝtona unua internacia kongreso pri la kataluna lingvo, sur kies konkludoj oni starigis la nunan norman katalunan lingvon.

KEA, KEJ, VEJ kaj IKEL, kune kun la neesperantista organizo ADÒC (Asocio por la Diskonigo de Okcitanio en Katalunion), marŝis malantaŭ tri metrojn larĝa tolaŝiso en la okcitana

Ĝuste, la aktivado de KEA daŭrigas sian strategion agadi ekster la esperanta kadro kaj ligiĝi al agadoj por subteni la lingvan diversecon, pro kio ekz. ni subtenis, kune kun IKEL, la pasintjaran kongreson pri la aragona lingvo. La organizo de la TTT-ejo kaj ĝia diskonigo tra la gazetaro celis plibonigi la rezulton atingitan en 2005, kiam, post la manifestacio de Carcassona, la TTT-ejo de KEA staris inter la unuaj afiŝintaj fotojn de la okazaĵo, kaj pro tio estis anoncita en nacilingvaj retgazetoj kaj sukcesis senteble plimultigi la nombron de vizitantoj dum kelkaj tagoj. La rezultoj superis la esperojn: *Vilaweb*, la ĉefa kataluna retgazeto, en sia informo pri la manifestacio, atentigis pri la esperanta TTT-ejo, ĉar ĝi fariĝis la sola informejo en la kataluna pri la manifestacio. La esperantistoj estis eĉ kontaktitaj plurfoje laŭlonge de la tago por informi la retgazeton pri la evoluo de la aferoj. Rezulte, la TTT-ejo de KEA atingis sian maksimumon de vizitoj dum du sinsekvaj tagoj, malgraŭ la multaj konkurencaj politikaj okazaĵoj de la tago (i.a. grandaj diverscelaj manifestacioj en Barcelono, Palmo de Majorko kaj Eŭskio). Entute, do, agado por esperanto, por la okcitana kaj por la lingva diverseco. □

Okcitanaj kaj katalunaj esperantistoj kunhavis budon sukcese aranĝitan kaj prizorgitan de la lokaj esperantistoj

Trankvila asembleo

Dek naŭ membroj partoprenis la jaran asembleon de KEA. Plej elstaris ampleksa informo pri la agado de la asocio kaj informoj fare de KEJ-proparolantoj pri la ĵus okazintaj ŝanĝoj en la junulara organizo deciditaj en la laborkunveno de Mataró. La KEA-sekretario, Hèctor Alòs, anoncis sian eksiĝon en la venont-jara asembleo, sed en la nuna jaro ŝanĝiĝis nur unu estrarano: Gerard Escuer anstataŭis Mateu Vic, kiu finis trijaran mandaton.

Budo en Castelló

Sabaton la 10an de marto dum la festoj de Magdalena 2007 (loka festo en Castelló de la Plana) vespere kuniĝis en Casal Popular de Castelló diversaj budoj el alternativaj muzik-distribuantoj kaj sendependaj librejoj kaj okazis ankaŭ muzik-koncerto de kvin akustikaj gitaristoj. Valencia Esperanto-Junularo aranĝis budon kaj tiel kontribuis al la diskonigo de la internacia lingvo kaj la aktivaĵoj de VEJ-KEJ-KEA inter la foiranoj. Ni havis budon kun muzikaj KDoj, libroj, diversaj vortaroj kaj aliaj materialoj. Indas anonci, ke multaj homoj interesiĝis pri la ideo de esperanto, pri la bezono de nia batalado en la hodiaŭa mondo kaj demandis, kie ili povas lerni esperanton. Post la foiro, ni kontentas pri ties rezultoj. Esperanto bezonas, ke ni plu agu!

Por la venontaj budoj, VEJ bezonos propran panelon aŭ grandan flagon por facile kapti la atenton de la publiko kaj proprajn materialojn de VEJ.

jc

KIS-TV, subvenciita

Institucio Hodler 68 asignis 1500-eŭran subvencion al KIS-TV por aĉeti kamieron. Ĉi tiu UEA-fondaĵo, laŭ la nomo de la fondinto kaj unua granda mecenato de UEA, akumulas kapitalon, kies renton ĝi uzas por apogi UEA kaj aliajn movadajn instancojn kaj projektojn. KIS-TV tute taŭgas kiel projekto subtenata de la Institucio, ĉar ĝi same helpas la disvastigon de esperanto en videbla, profesia formato, same kiel ĝi kreas novan proponon, per kiu esperanto estas efektive uzata kiel pera lingvo en transkulturaj informoj.

KEA manifestas

KEA aliĝis en januaro al apoga manifestado por la okcitana, okaze de la granda porlingva manifestacio en Besièrs. Sammonate ĝi aliĝis al manifesto por la atingo de paco en Eŭskio per dialogo sub la devizo “Neniu perforto, jes al paco”.

Esperanto en la amaskomunikiloj

Esperanto aperis sufiĉe kontentige, ĉefe en diversaj lokaj amaskomunikiloj. En *Presència*, la 12an de januaro, aperis recenzo pri reeldono de la libro *En el repòs de la trinxera* de Frederic Pujulà i Vallès, kun atentigo pri la esperantisteco de la aŭtoro. Simila informo okazis pri la forpaso de Renat Lech-Walter, raportita en *L'Indépendant* kaj *Vilaweb Perpinyà*. Ankaŭ la esperantistecon de la intervjuito oni reliefigis okaze de tutpaĝa babilado kun Julián las Heras, publikigita en *El 9 Nou* la 2an de februaro. Esperanto estis menciita ankaŭ okaze de artikolo en la suplemento *Metrópolis* de la ĵurnalo *El Mundo* de la 16a de februaro pri la uzado de malpli oftaj lingvoj en kinarto, kaj en artikolo pri la Komisarejo pri Propagando de la kataluna registaro dum la enlanda milito, aperinta en *La*

Vanguardia la 20an de februaro (unu el la lastaj de Josep Maria Huertas Claveria). Ankaŭ la esperant-lingva afiŝo de tiu komisarejo estis reproduktita en *Presència* la 23an de februaro. Ferriol Macip estis intervjuita en Ràdio Sant Feliu de Llobregat la 22an de februaro kaj Joan Inglada en la radistacio Canal Blau Vilanova kvin tagojn poste. Ankaŭ la agado de la katalunaj esperantistoj pri la manifestacio en Besièrs estis raportita la 16an de marto en kvar diversaj lokaj eldonoj de *Indymedia* (Barcelono, Mar-sejlo, Tuluzo kaj Nico), en la retgazeto *Vilaweb* en la sekva tago kaj en *Vilaweb Perpinyà* en la postsekva. Krome, la senpaga semajna gazeto *Tot Mataró*, vaste disvastigita en la urbo, publikigis tre viglan kaj favoran artikolon tripaĝan pri esperanto, okaze de la semajnfina laborkunveno okazinta en tiu urbo. Tamen plej elstara pro sia taŭgeco kaj disvastiĝo estis la tre videbla intervjuo al Ramon Perera aperinta la 19an de februaro en la senpaga ĵurnalo *20 minutos*.

Reta vendejo ĉiesa

Joan Català prilaboris, kun la helpo de aliaj esperantistoj, provversion de reta librovendejo por KEA. Tiucele li verkis novan ret-vendejon (e-vendejo.mine.nu), ĉar la ĝisnunaj ne kontentigis lin. La nova projekto “retvendejo” estas malgranda, elasta kaj plurlingva: ĝi permesas facilan mastrumadon kaj havas allogan dizajnon. Cetere, ĝi estas verkita kiel libera programaro kaj sekve estas uzebla de ĉiuj dezirantoj –ne nur de KEA. La reta libroservo de nia asocio estos espereble funkcia per ĝi antaŭ la fino de la jaro.

KEJ-agado en Tejo Tutmonde

La januara numero de *Tejo Tutmonde*, la movada gazeto de TEJO, elstarigas du agadojn de KEJ kaj KEA: Mondan Kalendaron, la malfermitan retpaĝan kalendaron lanĉitan pasintjare de KEJ, kaj la esperanto-tradukojn de Indymedia Barcelono, okaze de ilia du-jariĝo. Krome, la revuo enhavas ankaŭ intervjuon al la iniciatinto de la du projektoj, Joan Català, pro ties komitatanecon en TEJO.

**Indymedia
Barcelona**

**Sendependa
inform-centro
ankaŭ en esperanto**

<http://barcelona.indymedia.org>

Oficiala komuniko de Kataluna Esperanto-Junularo

La 17an kaj 18an de februaro okazis la lasta asembleo de KEJ, kun la partopreno de membroj kaj aliaj movadanoj. La partoprenintoj pasigis tutan semajnfino en la urbo Mataró. La sesioj disvolviĝis en la sidejo de la loka Sindikato de la Konfederacio CNT/AIT, kun kiu ni daŭre kunlaboras en tiu regiono. Kelkaj ĵurnalistoj interesiĝis pri la kunsido kaj profitis la ŝancon por publikigi tri-paĝan artikolon pri esperanto ĝenerale kaj pri la movado en Mataró. La artikolo aperis en loka revuo akompanite de foto de la kunsido.

Jordi Aromí dum diskutado pri estraraj funkcioj

Ĉi-jare, du-tri monatojn antaŭ la datoj de la Asembleo, TEJO (Tutmonda Esperantista Junulara Organizo) demandis al KEJ, ĉu ni eventuale povus surpreni la respondecon organizi estontan IJK (Internacian Junularan Kongreson) en Katalunio. Tiu demando vekis reason de la membraro, kiu komencis diskuti kaj debati kadre de la disendo-listo de KEJ en la reto. Dum tiu retdebato la KEJ-anoj kaj aliaj movadanoj komencis demandi sin pri la veraj kapabloj de nia asocio. Ĉar la interreta debato evidentiĝas nesufiĉa, kaj danke al nova engaĝiĝemo de la nuntempaj aktivuloj, oni decidis renkontiĝi por havi ĉe-eston Asembleon.

Dum la kunveno okazis cerbo-ŝtormo same kiel pasintjare en Benicàssim, el kiu ni tiris kelkajn gravajn konkludojn. En tiu ĉi cerbo-ŝtormo estis pritraktitaj du ĉefaj temoj: la renkontiĝoj de KEJ kaj la organiza strukturo de la esperanto-junularo en Katalunio. Finfine ni

ĉiuj decidis, ke ni ankoraŭ ne estas pretaj organizi IJK, sed ni planas organizi SPR (Sen-Programan Renkontiĝon). Tio estas Internacia tendaro proksime de Alakanto de la 16a ĝis 22a de julio. La dua ĉefa decido koncernis la organizan strukturon, kaj pri tio ni decidis, ke ni bezonas pli bone organiziĝi. Tial ni elektis novan estraron, kiu ekpaŝis tuj post la kunsido.

Ŝajnas, ke nuntempe regas nova estoso interne de la asocio. Homoj, kiuj surprenis respondecon, komencis vigle labori organizante la venontan Printempan Renkontiĝon. Ĝi estos la kvara nacia renkontiĝo de KEJ kaj okazos apud la vilaĝo Vallgorguina de la 4a ĝis la 6a de majo. La lokon de la ĉi-jara KEJ-renkontiĝo ni fiksas pro ĝia proksimeco al Cardedeu, kie grupo de junaj membroj

de la loka ĉelo de la Studenta Sindikato de la Kataluna Landaro lernas esperanton de antaŭ kelkaj monatoj en kurso kunorganizita de KEA.

Nun ni staras antaŭ nova periodo de la junulara movado en Katalunio. Tamen ni ne povas plenfidi je la aktiveco de kelkaj membroj. Tial, ĉar ni konscias, ke la abunda partopreno de multnombra membraro estas la ununura garantio de nia sukceso, ni invitas vin aktive kunlabori en la asocio membriĝante kaj partoprenante en ĉiuj niaj venontaj aranĝoj. Ni esperas renkonti vin baldaŭ dum la printempa renkontiĝo en Vallgorguina kaj ankaŭ somere en la internacia tendaro SPR en Callosa d'en Sarrià.

Carles Verdugo (KEJ-sekretario)
Jordi Aromí (KEJ-prezidanto)

Disvolvo de la asocia identeco de KEA

Kelkajn monatojn antaŭe, oni proponis renovigi la tutan KEA-interretejon. Ĉar la retejo estas nia unua bildo por tiuj, kiuj vole aŭ hazarde trovas nin en la tut-tera teksaĵo, gravas, ke ĝi estu bone pensita por agi kiel efika varbilo kaj informejo. Tamen, elklarinte pri la nova retejo, ni konstatis la mankon de unueca kaj firma asocia identeco, ĉefe grafika sed ankaŭ ideologia, kiu gvidus nin al plej efika disvolvado de tiu tasko. Pro tio, la reteja kreado postrestis kaj sentiĝis bezono komenci procezon celantan la disvolvigon de tiu ĝis nun mankanta asocia identeco. Tiu identeco, pri kiu ni parolas, celas:

– **Plej bone videbligi la asocion kaj ĉiujn ĝiajn agadojn.** Tion ni planas fari per la dizajno de unueca kaj kohera komunikad-sistemo (fiksigo de identecaj simboloj, de grafik-strukturoj, de ĉefaj ideologiaj atributoj ktp), kiu transdonu taŭgajn bildojn kaj informojn pri nia asocio al la ekstera publiko kaj pli klarajn informojn pri la asocia vivo al la membraro.

– **Certigi, ke ĉiu asocia mesaĝo (ĉu grafika, ĉu teksta ktp) komunikas klarajn ideojn koherajn kun la asociaj celoj.**

– **Plej ŝpare utiligi niajn rimedojn (homajn kaj monajn).** Interalie, la sistemi-

go de tiu asocia identeco igos nenecesa la rean diskutadon pri identec-elementoj ĉiam, kiam nova komunika elemento necesiĝas (kion ni celas komuniki?, al kiu?, kiel? ktp).

Por atingi tiun celon, oni kreis plurpaŝan agadplanon, kiu estis prezentita al la KEA-estraro kaj ricevis de ĝi favoran opinion. Tiu agadplano dividiĝas en diversaj ŝtupoj, kiujn ni ĉi-sekve skizas:

1a fazo:

1) Esplorado. Ĝi celas koni la nunan staton de la asocio (ĉefe el la komunika vidpunkto) kaj ĉion faritan ĝis nun.

2) Identigo. Ĝi celas ellabori la plej taŭgan enhavon per la difino de la ĉefaj komunikindaj konceptoj.

3) Sistemigo. Ĝi celas pripensi kaj elnomi, kiuj estas la plej taŭgaj rimedoj por komunikado.

4) Diagnozo. Ĝi celas sciigi la gradon de malsimilo inter la “optimuma” kaj la nuna stato.

5) Bilda kaj komunika politiko. Ĝi celas difinon de la “filozofio”, per kiu la asocio komunikos sian identecon, parte difinitan en la dua ŝtupo (t.e. ĝenerala komunik-stilo, frap-frazoj, ĉefaj komu-

nik-rimedoj ktp). Ĝi celas difini ankaŭ la organizan strukturon, kiu realigos la asocian identecon (kiu faros kion ktp)

2a fazo:

6) Bilda kaj komunika interveno. Surbaze de la antaŭa laboro estos planita ĉio farenda (el grafika vidpunkto) kaj dividita en partajn programojn (ekz-e: dizajno de grafikaj identigiloj, aplikado en diversaj rimedoj, dizajno de grafikaj strukturoj por seriaj pecoj, ttt-ejo, ktp).

7) Partaj programoj. La plej longa ŝtupo. Ellaboriĝos kaj efektiviĝos la antaŭe planitaj partaj programoj.

Por taŭge kompletigi la duan paŝon (identigo), oni kreis laborgrupon kunordigitan de Joan Inglada, kies celo estas difini tiujn atributojn, kiuj reprezentas KEA kaj diferencigas ĝin de similcelaj organizaĵoj.

Se vi deziras partopreni tiun laborgrupon vi membriĝu en la retgrupo groups.yahoo.com/group/grup_treball

*Guillem Sevilla (dizajnisto kaj membro de la Komisiono pri Informado de KEJ)
Rut Rovira (dizajnisto)*

La plej freŝa e-vento ĉi-somere!

senprograma renkontiĝo
Callosa d'en Sarrià (Valencilando)
de la 16a ĝis la 22a de julio 2007

> pli da informoj ĉe www.esperanto.cat/spr

Kortuŝita jam revenis la kataluna teamo

“Kortuŝita jam revenis la kataluna teamo” fariĝis devizo de junaj katalunaj esperantistoj, kiam oni reiras hejmen post sukcesa esperantaĵo. La ripetado de tiu frazo revene de la madrida renkontiĝo estas klara montri-lo pri ties sukceso.

De vendredo la 9a ĝis dimanĉo la 11a de marto 2007 okazis la Kampardoma Renkontiĝo en Madrido. La ideo kunigi esperantistojn el ĉiuj partoj de Iberio transiris la geografiajn limojn de la kuniklejo kaj, krom portugaloj, galegoj, kastilianoj, andaluzoj kaj katalunoj, partoprenis la eventon i.a. rusino, italo, okcitanino, franco, germanino kaj britoj. Dank’ al la impeto de la madridaj junaj HEJS-anoj kaj al sindonema helpo de SAT, pli ol 70 homoj partoprenis la esperantaĵon, inter kiuj 18 gekatalunoj helpis etosigi la aranĝon.

Krom ĝisostaj movadanoj, konsiderinda kvanto da novuloj spertis sian unuan esperantaĵon kaj granda kvanto da scivolemuloj kaj novlernantoj aliĝis al la evento, precipe ĉar la ĉefa programero temis pri kurso de la internacia lingvo. Krom tiu kurso, okazis kelkaj interesaj prelegoj pri verkado kaj legado en esperanto, pri historio de esperanto dum la hispana milito, pri ajdosoj, pri ornitologio; kaj la vesperoj estis riĉigitaj per filmoj kaj noktumadoj tra Madrido. Dimanĉe matene interese gvidata ekskurso tra la ĉefurbo fermis la aranĝon.

El gazetara vidpunkto, la renkontiĝo ne montriĝis sukcesa, tamen, gravaj kaj malagrablaj politikaj okazaĵoj samtempe okazintaj en Madrido, kaj malgaja tria datreveno de la kruelaj bombatakoj en madridaj trajnoj malhelpis la diskonigon de la aranĝo en la amaskomunikiloj. Aliflanke, vendredon matene, antaŭ la komenciĝo de la renkontiĝo, prelego pri esperanto okazis en la universitato de la apuda urbo Leganés, kadre de ties solidaraj tagoj.

Tiu renkontiĝo temas pri la tria siaspeca. Iberiaj renkontiĝoj komenciĝis antaŭ du jaroj en Mataró kaj ĉiujare sinsekve ili okazas en Katalunio, Portugalio (Areia Branca) kaj Hispanio (Madrido), do en la sekva jaro estas denove nia vico. Espereble baldaŭ andaluzoj, eŭskoj, galegoj kaj aliaj popoloj de

ALLA KUDRJAŠOVA

Partoprenantoj en la Ibera Renkontiĝo en Madrido

la kuniklejo aliĝos al la projekto. Reve, ĝi estonte eĉ transiru la Pireneojn. En la pratempo, estis iberoj ankaŭ en granda parto de Okcitanio.

Gratulon, madridanoj! Venontjare en Katalunio ni klopodos vin feliĉigi reciproke.

Ferriol Macip i Bonet

Vakigo en Premià de Mar

La sindikato CNT en Premià de Mar estis senigita de la ĉambro, kiun ĝi disponis por si, en kulturdomo de la magistrato de Premià. Tio ne nur blokis la sindikatan laboron, sed ankaŭ ties kulturajn aranĝojn, i.a. la okazigon de esperanto-kursoj, pro kio KEA skribe protestis al la magistrato kaj invitis aliajn esperanto-asociojn same fari, memorigante, ke la kunlaboro de KEA kaj CNT en Premià de Mar estis pozitiva ankaŭ por la urba vivo, ĉar ĝi permesis i.a. la okazigon de sinsekvo de prelegoj en la pasinta jaro. La premado montriĝis fruktodona, ĉar la urba konsilantaro montris sian pretecon malfari la decidon, sed la subita morto de la urbestro en trafik-akcidento kaj la sekva reorganizo de la magistrato malfruigas la solvon de la problemo.

Por engaĝita socilingvistiko

Artikolo de Hektor Alos aperis en la libro *Tutmondiĝado – lingvoj de malgranda disvasteco – interlingvistiko: situacioj kaj*

La kunlaboro de KEA kaj CNT en Premià de Mar estis pozitiva ankaŭ por la urba vivo

problemoj, redaktita de prof. Aleksandr Melnikov kaj ĵus eldonita de la Instituto pri Eksterlandaj Lingvoj de Rostov-na-Donu (Rusio). La verko kunigas prelegojn prezentitajn en la konferenco pri “funkciado de minoritataj lingvoj en cirkonstancoj de tutmondiĝo” okazinta en oktobro 2004 en Ŝupaŝkaro (Ĉuvaŝio). Ĝi ampleksas artikolojn pri Ĉuvaŝio, Gagaŭzio kaj Nord-Osetio apud pli ĝeneralaj, kiel la kontribuo pri Vikipedio kiel rimedo por konservi kaj disvastigi minoritatajn lingvojn aŭ pri la rolo de esperanto en interkultura dialogo. En sia artikolo “Por pli engaĝita socilingvistiko” Alos pledas por socilingvistiko kiel rimedo por solvi sociajn problemojn. La libro eldoniĝis en du volumoj: la unua havas la prelegojn en la rusa kun ĉuvaŝa resumo, dum la dua entenas la plenajn tekstojn en esperanto kaj bibliografion. Ĝi estas eldonita en 2000 ekzempleroj kaj vaste dissendita tra la universitataj bibliotekoj de la Rusia Federacio.

Melnikov, Aleksandr (red). *Глобализация – языки малого распространения – интерлингвистика: ситуации и проблемы. Tutmondiĝado – lingvoj de malgranda disvasteco – interlingvistiko: situacioj kaj problemoj. Глобализаци*

– *сайра усă куракан чѣлхесем – интерлингвистика: тѣрлѣ ситуацилѣхпе татса паман ыйтусем.* Rostov-na-Donu: Izdatel'stvo rostovskogo instituta inostrannyh jazykov, 2006. 156 + 116 p. ISBN 5-85216-055-5 kaj 5-85216-056-3.

Renaskiĝas La Bulteno

En decembro, Karles Berga relanĉis *La bulteno*, la monatan retan informilon de Barcelona Esperanto-Kontaktejo, kiu naskiĝis en 2003 kaj aperis dum iom pli unu jaro. La nova eldono, celanta esperanto-simpatiantojn, flankenlasas la uzon de esperanto kaj estas plene en la kataluna. Ĝi ne plu estas nur retroŝte disvastigita, sed havas blog-formaton kaj legeblas en la retpaĝo labulteno.blogspot.com.

Intervjuo al Manel Vinyals

Manel Vinyals estis intervjuita de Pola Radio en la elsendo de la 17a de februaro pri sia libro *Kun esperanto en la tornistro*. Precize unu monaton poste, la 17an de marto, denove Pola Radio raportis pri kataluna esperanto-agado, nome pri

la projekto de aŭtomata tradukilo el la kataluna kaj la hispana esperanten.

Telefona partopreno

Carlos Hernández, post sia pasint-oktobra partopreno en la Lingva Festivalo de Ŝupaŝkaro (Ĉuvaŝio), estis surprize vokita por telefone partopreni en nova lingva “festivaleto” en Tiĥvin (Rusio). Dek jarojn post la okazigo de la unua lingva festivalo en Ĉuvaŝio, en la lastaj monatoj la iniciato sukcese disvastiĝis al aliaj urboj de la Rusia Federacio: Peterburgo, Moskvo kaj Tiĥvin.

Muzikaj partoprenoj

La Tut-Pirenea Esperanto-Koruso, gvidita de Carles Vela, partoprenos la kongreson de SAT-Amikaro en Artiga (Gaskonio), okazonta de la 7a ĝis la 10a de aprilo. Carles Vela gvidis la du lastajn pireneajn korus-staĝojn en Lengadoko, en novembro 2005 kaj oktobro 2006. Siaflanke, la ensemblo Kaj Tiel Plu gastos en la kongreso de la regiono de Rodano-Alpoj, okazonta en Bôrg (Arpitanio) de la 25a ĝis la 27a de majo.

Omaĝo al Renat Llech-Walter

Renat Llech-Walter forpasis. Li mortis preskaŭ 101-jara, post ple- ne okupita vivo. Lia memoro indas je nia dankemo. Ekde 1921 (li tiam estis 15-jara), li lanĉis sin en la rusiljonan vivon kaj influis ĝin en multaj fakoj. Atestas tion la multnombraj omaĝoj. Ekde tiam, ĝis sia morto, senĉese li estis fidela zeloto de la zamenhofa lingvo, sciante

Josep Ferrer i Manyà (1931-2007) forpasis la 26an de januaro en Barcelono, kie li loĝis. Bonkora kaj diligenta samideano, li persiste laboris por la disvastigo de esperanto, ĉefe pri instruado. Ni tutkore kondolencas edzinon Carme Clot kaj gefilojn kun la garantio, ke nia movado ŝuldas al la memoro de Josep eternan dankon.

apliki la komplementecon de la regiona, nacia kaj internacia sentemoj. Okdek kvin jaroj da aktiveco estas nekutima fakto. Tiu vivado legeblas, ĝis 1985, en la libro *Histoire du mouvement espérantiste en Roussillon*, eldonita de la revuo *Confient*. Renat Llech-Walter daŭrigis la agadon de la rektoro de la akademio de Diĵono, Émile Boirac, mortinta en Salses en 1917; de Paul Berthelot, ĉe la presisto Lamiot en Ceret; d'Émile Bellsola, proto ĉe *L'Indépendant*, kaj multaj aliaj. Dum februaro kaj marto 1935, kun sia sindonema kunlaboranto Robert Gendre, li akceptis Lidjan Zamenhof, la filinon de la iniciatinto de la lingvo Esperanto, kiu venis ĝin instrui per la rekta metodo. Tiel, la jaron 1936, la municipo de Perpignano decidis doni la nomon de Zamenhof al ĵus kreita nova strato ĉe la malnova milithospitalo. La alirejo al tiu

vojo situas precize fronte al la oficejo de Renat Llech-Walter. Dum la dua mondmilito, la tiama faŝista municipo ŝanĝis ĝian nomon pro la judeco de Zamenhof. Sed je la Liberigo de Francio, la nova urbeŝtaro redonis al ĝi la originan nomon, laŭ peto de Renat Llech-Walter kaj Robert Gendre. En 1943, Renat Llech-Walter kreis interhelpan komitaton por la militaj malliberuloj kaj la esperantistaj viktimoj. La maljuneco kaj la blindeco malebligis al li koni la sukceson de esperanto sur la reto, tutmonde. Sed ĉiun fojon li aŭdis parolis per aŭ pri esperanto, li respondis pasie. En ĉiuj siaj projektoj, Renat Llech-Walter neniam dubis kaj ĉiam agis entuziasme kaj persisteme.

Jean Amouroux
el *L'Indépendant* (1an de februaro 2007)
Trad. Esperanto-Confient

“L’Afer Tornasol” en francoprovençal

Nicole Margot (de Etnismo)
Traducció: Robert Navarro

S’anuncia per al març de 2007 la segona obra d’Hergé en francoprovençal, L’Afer Pecârd. La primera, Lé Pèguelyon de la Castafiore, que aparegué al començament d’aquest any, ha estat traduïda al dialecte de la regió oriental francesa de Bresse.

L’Afer Pecârd, tanmateix, és una primícia pel fet que és la primera obra literària que apareix en l’ortografia interdialectal proposada per Dominique Stich, que també ha traduït les aventures de Tintín a diversos dialectes francoprovençals. En aquest treball de traducció han col·laborat també parlants dels corresponents dialectes. Per fer més entenedor aquest esdeveniment als lectors d’Etnismo, hem entrevistat el traductor, així com també el jove president de l’associació Arpitània, Alban Laby, que s’ha encarregat de la publicació de l’àlbum.

Dominique, abans de parlar de la teva traducció, ens podries dir per què et vas interessar tan vivament per la llengua francoprovençal fins al punt de dedicar-li la teva tesi doctoral?

Tot va començar amb el desig de comprendre aquesta llengua, que –d’altra banda, igual que d’altres– existeix només en moltes varietats, però sense que, fins ara, cap publicació tractés del seu cos total. De més a més, em vaig anar adonant cada cop més de la presència habitual d’afirmacions equivocades sobre aquesta: no es tracta pas d’una llengua gairebé moribunda, ja que en queden encara molts parlants, fins i tot de naixement; i especialment és erroni afirmar que la seva literatura és molt escassa, ja que, contràriament, és extremadament rica, molt més la de moltes llengües reconegudes a França, a Suïssa o en altres indrets, sols que, per ser poc publicada i poc difosa, és poc coneguda. Finalment, la volia donar a conèixer al major nombre de persones possible, inclòs el ministre d’educació francès. Tot això justifica tota una tesi.

Quins obstacles vas trobar?

En primer lloc, vaig escollir una ortografia inspirada en l’occitana, que aleshores jo aprenia. Però, encara que el punt de par-

tida era bo (l’occità també coneix moltes variants de pronunciació), les convencions gràfiques de l’occità no s’adaptaven del tot al francoprovençal, sobretot a causa del sistema vocàlic. Calia repensar tot el sistema, i especialment recollir les nombroses formes de tot el territori francoprovençal, a través de tres canals: els diccionaris locals, els textos literaris i, finalment, els atles lingüístics. La creació d’aquesta ortografia va ser lenta, d’uns deu anys de progrés, amb continus ajustaments, per a uns deu mil mots d’un corpus de 200.000 a 300.000 formes recollides –incloent-hi topònims i formes gramaticals, com per exemple de conjugació. Les dificultats naixien, doncs, de la quantitat de mots, de l’aproximació mútua de formes diverses sovint no reconeixedores, de les solucions que calia adoptar, de vegades decidides per a cada cas... Un parany en què sovint

Àrea lingüística del francoprovençal

LE SAVOISIEN

Dominique Stich, creador de l'ortografia unificada del francoprovençal, i Alain Favre, membre del Comitè Internacionals per les Llibertats Ètniques, editor de la revista Etnismo

Calia que l'ortografia fos "l'latina", galloromana i tal que representés totes les variants dialectals de la llengua

calia no caure era la temptació fonètica per a problemes de resolució ortogràfica; és a dir, voler posar-hi més "pronunciació" per a un mot, amb perjudici de la seva inclusió en un sistema, que per essència ha de ser etimològic, i per tant preferiblement abstracte. Ca-

lia que l'ortografia fos "l'latina" (evitant, per exemple, les lletres *k* i *w*), gal·loromana, ni massa simplificada ni massa complexa, i tal que representés totes les variants dialectals de la llengua.

Tu ets el primer, si no m'equivoco, que s'ha interessat per l'ortografia comuna del francoprovençal, i que, com acabes de dir, has escollit una ortografia etimològica propera a la de les dues altres llengües galloromàniques, la francesa i l'occitana. Aquesta ortografia ha despertat molt d'interès, però també una forta oposició. Com t'ho expliques? Com ho experimentes?

Joseph Henriët (de la Vall d'Aosta) ja va intentar proposar una ortografia d'aquest tipus fa uns deu anys, però aleshores no li van fer gaire cas. El problema és que la llengua francoprovençal va ser descoberta tard –i durant molt de temps rebutjada–, molt impròpiament anomenada –ja que aquest

Tal com s'ha dit sovint, el terme francoprovençal indueix a error i fa creure que la llengua és una mescla del dialecte occità, el provençal, i el francès. Per això molts, com Alban Lavy, prefereixen el mot arpità (de Arp 'Alp'). Alban Levy és savoia, de la riba del llac Lemán, però va estudiar i treballar i a més viu a la Suïssa de cultura francesa. Fa uns quants anys va fundar amb uns amics la associació Arpitània, que ha endegat la publicació de L'Affère Pecârd.

Alban, ens pots dir què és Arpitània?

Els dialectes arpitans, escampats per petites regions, estan amenaçats de desaparèixer tard o d'hora. La unificació de forces en tots el medis dialectals de la regió arpitana ha de moure la consciència dels seus habitants. És cert que són molts els dialectes, però tots ells es basen en la mateixa llengua. A França i a Suïssa l'arpità no és reconegut com a llengua minoritària. Per exemple, els dialectes savoians s'atribueixen de vegades a la llengua d'oïl i de vegades a l'occità. Desitjant treballar fora dels medis dialectals, a causa de la gran divisió dels quals fa quaranta anys que lluitem pel reconeixement de l'arpità, hem creat una petita estructura per a fer progressar l'arpità i per a donar a conèixer la seva àrea lingüística, l'Arpitània.

Presentar un àlbum de Tintín en arpità, mentre la llengua resta

fragmentada en dialectes, no és tasca fàcil. Què us motiva a tu i l'associació Arpitània?

Traduir un àlbum de les aventures de Tintín, tresor mundial i testimoni de la història del segle xx, fa possible donar a conèixer l'arpità al públic. I amb més motiu, ja que *L'Affaire Tournesol* té lloc a Arpitània i que es tracta d'una de les millors obres de Hergé. De més a més, l'editor encoratja a fer traduccions a diverses llengües, fins i tot minoritàries.

Pots dir unes paraules sobre les dificultats que has trobat en preparar aquesta presentació?

La primera dificultat consisteix en el fet que nosaltres no som prou gent per a preparar aquesta presentació: hem de treballar al tres-cents per cent per a aquesta tasca! Però tots estem a la vegada compromesos amb altres activi-

tats a més d'Arpitània. La segona, en el fet que som totalment independents financerament. Aquesta responsabilitat financera té el seu costat positiu: som completament a l'abada (lliures). No necessitem presentar comptes a ningú, i els nostres projectes avancen sense danyoses cavil·lacions.

Parla'ns de les teves esperances amb relació a aquesta presentació.

Amb aquest Tintín fem realitat la primera aparició d'un text en llengua arpitana amb ortografia unificada, i desitgem que aquesta ortografia s'accepti en el món arpità. Això no impedeix que també hi hagi traduccions en grafia fonètica o local. Tot això sembla mostrar que la llengua dels meus avantpassats de Chablais els vol sobreviure al seu país, igual que en tota la nostra euroregió. □

nom induïx a error–, i va necessitar gairebé un segle per a definir les característiques que la diferenciï de les llengües llatines veïnes. A aquesta llarga tasca de recerca es van dedicar principalment dialectòlegs, els quals finalment van ser els únics interessats per aquesta llengua, no reconeguda en cap país fins a la darreria del segle XX. Doncs bé, el que és propi dels dialectòlegs és prendre nota de les més petites diferències, no pas fer avançar una llengua que, si es desenvolupa més, tendirà a la unificació. Per a ells, el francoprovençal és un cas gairebé inesperat, protegit per una mena de circumstàncies úniques: una llengua oblidada, no reconeguda, molt diversificada... La meua ortografia interdialectal arriba una mica com un intrús en un terreny que alguns poden considerar privat, però, per damunt de tot, opino que alguns francoprovençals no coneixien bé la situació de les altres llengües regionals: l'occità, l'èuscar i el bretó, que jo també havia estudiat anteriorment. Sobretot, em revoltava el risc que la llengua –i, per tant, tota la literatura corresponent– desaparegués tard o d'hora, ja que, per una part, les autoritats refusaven reconèixer-la, i, de més a més, alguns entesos en aquesta llengua, i fins i tot alguns que la parlen, són contraris al seu ensenyament. Es tracta, sortosament, d'un cas bastant excepcional. Certament, ja vaig preveure aquesta oposició des de bon principi, i fins i tot diria que era menys forta del que em temia, comparant-la amb algunes situacions ben conegudes, que no esmentaré.

L'Affère Pecârd és la primera obra, després del diccionari francoprovençal-francès, que apareix per a tota l'àrea francoprovençal amb l'Ortografia de Referència B. Ha estat traduïda a diversos dialectes francoprovençals, a quins? Quines dificultats has trobat, o quina estratègia has seguit, per a respectar la especificitat de cada dialecte, cercant tanmateix la unitat de la llengua d'aquest àlbum?

La unitat és principalment ortogràfica; tots els altres aspectes resten més regionalitzats. Calia donar la paraula al més gran nombre possible de regions, entre les quals algunes queden fixades en l'àlbum: Savoia, Ginebra, Vaud (el professor Topolino). La idea ha estat atribuir una regió a alguns dels protagonistes: per exemple, el capità Haddock, que mostra

la seva aversió a les muntanyes a *Tintín al Tibet*, troba el seu millor lloc en un medi urbà. Per això Lió és l'elecció més encertada: ell parla la varietat lionesa-foresana, que forma una certa unitat dialectal. Tornasol parla massa poc per a donar-li relleu: m'he estimat més, per a ell, fer-li utilitzar expressions clàssiques. Per tal que la Vall d'Aosta quedi representada, l'automobilista italià que atropella el capità Haddock a Cervens, no serà, doncs, de Milà, sinó d'Aosta. La part que té lloc a Savoia és bastant extensa, però els savoians no sovintegen, i no són gaire parladors; seria una llàstima eliminar de l'àlbum aquesta regió, on la llengua es manté encara ben viva; Alain Favre va tenir, doncs, la idea de representar-la per mitjà del personatge central, Tintín, honest, valent, esportiu. Pel que fa als bordurians, a més d'aquell qui rep els nostres herois a l'aeroport i els qui parlen molt incorrectament, tots ells fan servir un variant més neutra, és a dir, amb característiques àmpliament trobables en l'àmbit del francoprovençal.

El títol L'Affère Pecârd és la traducció del títol L'Affaire Tournesol; ens pots aclarir l'elecció d'aquest títol?

El mot *Tournesol* va originar problemes en moltes traduccions de Tintín. En la regió francoprovençal el girasol no té una gran tradició, i la planta s'anomena habitualment "sol", però com s'entendria "L'affaire Soleil"? Doncs bé, Hergé va confessar que, per al seu heroi, es va inspirar en el professor Auguste Piccard, el primer que va arribar a l'estratosfera, pare de la primera persona que va arribar fins al fons del mar amb el seu batiscaf (un petit submarí per a exploració) i avi de la primera persona que va fer la volta al món en globus. Veritablement aquest nom ha restat viu i famós fins als nostres dies! Calia només trobar una forma francoprovençal per a aquest nom. El verb *punxar* es diu *pecar*; *Pecârd* em sembla a mi molt més ben adaptat, ja que la doble *c* del francès sembla indicar el caràcter breu de la vocal francoprovençal *e*. Heus aquí, doncs, una oportunitat que se'm va presentar espontàniament per a homenatjar aquesta família suïssa al marge de la norma. Per al mot *affaire*, teníem dues variants: *afâre* i *afére*; es va escollir la segona per motius d'eufonia, ja que la primera rimava amb el nom del professor. □

El llac Lemán, a Arpitània

El capità Haddock parla la varietat lionesa-foresana, Tornasol utilitza expressions clàssiques, l'automobilista italià no és de Milà, sinó d'Aosta

**Un equip de lingüistes
desenvoluparà
en deu mesos un
programari de traducció
automàtica de codi obert
per a la traducció entre
català, castellà
i esperanto**

**Cap a uns nous traductors
automàtics a l'esperanto**

L'empresa ABC Enciklopedioj SL i l'Institut Universitari de Lingüística Aplicada de la Universitat Pompeu Fabra han endegat el desenvolupament d'un traductor automàtic per als parells català->esperanto, castellà->esperanto. Sota la coordinació de la professora Núria Bel i amb el suport de l'Associació Catalana d'Esperanto i de Prompsit, l'empresa derivada del grup Transducens de la Universitat d'Alacant, un equip de lingüistes desenvoluparà en deu mesos un programari de traducció automàtica de codi obert per a la traducció entre català, castellà i esperanto.

El desenvolupament es basarà en els programes de codi obert elaborats pel grup Transducens en col·laboració amb d'altres universitats de l'Estat i, en particular, partirà del sistema de traducció automàtica de transferència sintàctica parcial per a llengües emparentades anomenat *Apertium*. El projecte continua els treballs anteriors de traducció automàtica de codi obert amb els parells català-occità, català-francès i català-anglès, desenvolupats per l'Institut Universitari de Lingüística Aplicada i Transducens, que van començar el maig passat amb el finançament de la Secretaria de Telecomunicacions i Societat de la Informació de la Generalitat de Catalunya (xixona.dlsi.ua.es/prototype/ca/). La selecció d'aquest programari entre d'altres disponibles es basa en dues raons fonamentals: l'accessibilitat als programes, atès que aquests són els únics de codi obert per a traducció automàtica, i la facilitat de desenvolupament, que, tot i comprometre els nivells de qualitat assolibles en alguns parells de llengües, garanteix el resultat en una eina millorable per part dels usuaris finals. En aquest sentit, es vol també fer èmfasi en la documentació de la metodologia necessària per tal que altres grups de treball puguin incorporar nous idiomes al sistema, especialment llengües menys utilitzades.

L'esperanto ja ha estat utilitzat en altres projectes de traducció automàtica, el projecte més important dels quals va ser el desenvolupat per l'empresa holandesa BSO (ara Atos Origin) durant els anys 1982-1992, amb un total de 50 anys-persona de treball. En aquella ocasió l'esperanto s'utilitzava com a llengua

pont per a traduir entre diverses llengües oficials de la Unió Europea. L'ús d'una llengua pont (o *llengua pivot*, com també s'anomena en l'argot del món de la traducció automàtica) redueix dràsticament el nombre de parells de traducció necessaris per a cobrir tots els parells de llengües, de manera que entre les actuals 21 llengües oficials de la Unió Europea, l'ús d'una llengua pont dóna 42 parells de traducció necessaris, però sense aquesta en resulten 840. L'estalvi econòmic, però, es paga amb una doble traducció, que redueix la qualitat del text final resultant. BSO va apostar per l'ús d'una llengua planificada, com l'esperanto, que en principi simplifica el procés de traducció i el dota d'una major fiabilitat. El projecte, però, no va acabar prosperant, com altres projectes de traducció automàtica d'aquell període, per la poca maduresa de la tecnologia. L'ús de l'esperanto en nous projectes com aquest podria aclarir si l'aposta per l'esperanto de l'empresa holandesa va ser encertada, si bé prematura.

Traducció al japonès

L'editorial japonesa Sinpû-sya (Vent nou) ha editat la novel·la *Tilla* de l'escriptora croata en esperanto Spomenka Štimec en traducció al japonès de Mori Singo.

Tilla era el nom de l'actriu austroalemanya Tilla Durieux, que en temps de Hitler va fugir de Berlín. Va estar-se gairebé dues dècades a Croàcia i, en tornar a Berlín, va continuar la seva brillant carrera d'actriu.

En el Museu de la Ciutat de Zagreb hi ha una habitació dedicada a Tilla Durieux amb obres de les seves diferents col·leccions d'art. L'obra de Štimec s'inspira en la vida de l'actriu. L'edició japonesa la il·lustren diverses fotos del museu de Zagreb.

L'edició en esperanto de l'obra va aparèixer sota el segell d'Edistudio l'any 2002 a Itàlia. En una recensió sobre l'edició original, l'escriptor i crític suec Sten Johansson afirmava: "Spomenka Štimec ha evidentment aconseguit un treball admirable buscant fets biogràfics de la vida de Tilla i d'altres, i posseeix un talent ja prou documentat d'internar-se en la ment de persones vives o mortes per imaginar que les impulsava, a què aspiraven o què somiaven".

(*Libera Folio*)

La gramàtica apropa illes

Un grup d'investigadors de l'Institut de Psicolingüística Max Planck de Nijmegen (Països Baixos), dirigits per Michael Dunn, han dissenyat un mètode per a analitzar la proximitat entre llengües amb un parentesc tan reculat que sobrevisquin poques traces de vocabulari comú. El sistema estableix connexions entre les llengües mitjançant característiques gramaticals comunes, que canvien més lentament que les paraules.

Amb aquesta nova eina els investigadors podrien mirar al passat més enllà de cinc mil o set mil anys, xifra que nombrosos lingüistes consideren el límit més enllà del qual no es poden establir vincles segurs entre llengües. Els autors del nou mètode afirmen en la revista *Science* que les relacions que són capaços d'establir poden tenir deu mil anys o més.

El sistema l'han aplicat a un conjunt de llengües papuanes que es troben a l'est de Papua Nova Guinea, on es troben les illes de Bismarck, Bougainville i Salomó. Els humans moderns van sortir d'Àfrica fa uns cent mil anys i es van instal·lar a les illes de Bismarck i Salomó fa trenta-cinc mil anys. Se sap que un grup d'emigrants molt posterior, pobles que parlaven austronesi, van fer cap a les illes fa uns quatre mil anys des del seu lloc d'origen, a Taiwan. La família austronèsia –que s'estén des de Madagascar fins a l'illa de Pasqua i Hawaii, i de Taiwan a Nova Zelanda– són una família característica amb molts termes en comú.

Encara que tots els idiomes no austronèsics de la regió es denominen papuans o indopacífics, no guarden gaires semblances entre

si. Molts lingüistes, inclòs Dunn, creuen que no queden prou mots d'origen comú per a definir les relacions entre les llengües papuanes. Per això l'equip de l'Institut Max Planck van voler vincular aquests idiomes mitjançant característiques gramaticals i van utilitzar un enfocament estadístic utilitzat pels biòlegs per a connectar elements relacionats de la forma més versemblant.

Així els investigadors han construït una xarxa de llengües que assigna cada idioma a la seva respectiva illa. La xarxa mostra una estreta relació entre les llengües de les illes de Bougainville i Salomó, i la distància d'aquestes respecte a les parlades de les illes de Bismarck, que provindrien d'una branca independent.

Els idiomes indopacífics abracen unes set-centes llengües amb un total de menys de tres milions de parlants. La llengua més parlada de la família, l'enga, té uns 165.000 locutors.

(*New York Times*, edició en línia)

PROPERES PARADES AMB MATERIAL ESPERANTISTA

- **VII Mostra del Llibre Anarquista:** del 18 al 22 d'abril a la plaça del Carme de València
- **VI Festa de la Diversitat:** 21 d'abril a la plaça d'Espanya de Sabadell
- **Diada de Sant Jordi:** 23 d'abril a la Rambla de Barcelona i als Jardins de la Caixa de Sabadell
- **Diada del 25 d'abril:** 5 de maig a la plaça de Sant Agustí de València

PROPERES XERRADES

- **Facultat de Pedagogia,** 17 d'abril a les 19:00 h. Campus Mundet, Edifici de Migdia, 4 planta Passeig de la Vall d'Hebron, 171, Barcelona
- **Universitat de Barcelona,** 26 d'abril a les 13:00 h. Edifici Josep Carner, Sala o.2, Pl. Universitat, Barcelona
- **Ca Revolta,** 11 de maig a les 19:30 h. C./ Santa Teresa 10, València

Cacera de bruixes a Ràdio Polònia

Darío Rodríguez

Passejant per Varsòvia és fàcil trobar-hi l'empremta de l'esperanto.

**L'elecció de l'ultradretà
Lech Kaczyński com
a president de la
República, i del seu
germà bessó Jarosław
com a primer ministre,
també va afectar
Ràdio Polònia**

Les actuals emissions en esperanto de Ràdio Polònia van ser inaugurades el 4 d'abril de 1959, encara que aquesta emissora ja havia transmès programes en aquesta llengua des de 1928, que es van interrompre en començar la Segona Guerra Mundial. Durant 47 anys es van mantenir regularment, amb una única interrupció en els moments inicials del cop d'estat del general Jaruzelski, el 13 de desembre de 1981.

Els programes en esperanto es van transmetre al principi per ona curta. Durant els primers anys, la potència de les emissores d'Europa oriental era considerable, de manera que l'emissió en esperanto es podia escoltar sense problemes en tot Europa i fins i tot fora del nostre continent. Últimament Ràdio Polònia utilitzava emissores de menor potència, amb què, per exemple, a la Península Ibèrica, la seva recepció era gairebé impossible. Però el cercle reduït d'oïdors,

en països propers a Polònia, es va ampliar aviat, primer a tot Europa amb l'aparició de la transmissió pel satèl·lit Eutelsat, i posteriorment amb l'emissió a través d'Internet, la qual cosa va permetre que el programa polonès en esperanto es pogués rebre en tots els continents, fet que li va atorgar una enorme popularitat entre els usuaris d'aquest idioma, que apreciaven l'íntel·ligent equilibri entre els continguts relatius a l'actualitat política i la informació puntual sobre el moviment esperantista mundial, a més de valorar molt positivament la utilització d'un esperanto correctíssim amb una pronúncia modèlica per part dels seus redactors i locutors.

Al llarg dels seus 47 anys d'existència, el programa sempre va rebre el suport de les autoritats poloneses, a pesar dels nombrosos canvis polítics ocorreguts en aquest país. Durant la presidència d'Alexander Kwaśniewski, polític moderat d'esqueres, es va fer encara més explícit el suport a les emissions en esperanto, especialment per part del prestigiós estadista Bronisław Gemerek, aleshores ministre d'Afers Estrangers, que va ser entrevistat en diverses ocasions en aquest programa. El llavors president de Ràdio Polònia, Andrzej Sienkiewicz, va fer aquestes declaracions altament favorables al programa: "A pesar de la dimensió reduïda d'aquesta redacció i de la curta durada del programa, de només mitja hora, el resultat de la seva emissió és molt important, perquè amb aquest ens relacionem amb les elits mundials. Perquè qui parla esperanto? Persones amb alta educació, persones que ocupen llocs rellevants en els seus països. Així, doncs, la possibilitat de comunicar en aquest idioma significa la possibilitat –amb el missatge, que és molt important per a l'estat polonès– d'accedir a les elits mundials directament."

El canvi polític radical, després de les eleccions del 25 de setembre de 2005, que van conduir a l'elecció de l'ultradretà Lech Kaczyński com a president de la República, i del seu germà bessó Jarosław com a primer

ministre, també va afectar Ràdio Polònia. A mitjan 2006 van ser substituïts els dirigents de l'emissora per altres d'afins a la nova ideologia. Es va nomenar president de Polskie Radio SA Krzysztof Czabanski, que va triar Jerzy Targalski com a responsable de les emissions per a l'exterior, integrades en un departament conegut com Radio Polonia (en llatí, per a diferenciar-lo del conjunt de l'emissora pública Polskie Radio).

Targalski es va encarregar de preparar la liquidació del programa en esperanto. Les seves afirmacions en una reunió a què va assistir Barbara Pietrzak, la redactora del programa, van causar gran escàndol. Atès que un dels arguments a favor de les emissions en aquest idioma es basava en el fet que l'esperanto va néixer a Polònia, com a genial creació del doctor Zamenhof, Targalski va afirmar, al·ludint a l'origen jueu del creador de l'idioma: "Si Polònia ha d'emetre en esperanto, perquè no ho fa Israel?".

L'escàndol de la grollera manifestació antisemita de Targalski es va posar en relleu immediatament en les pàgines de l'important diari liberal *Gazeta Wyborcza*, la qual cosa va provocar nombroses reaccions entre els seus lectors, que arribaren fins i tot al mateix Ministeri d'Afers Estrangers, que ja havia rebut les queixes dels esperantistes de tot el món, tant directament com a través de les ambaixades.

El portaveu del Ministeri, Pawel Sadoś, es va veure forçat a declarar: "Estem a favor de mantenir la transmissió del programa". Targalski no va tenir més remei que acceptar la continuació de les emissions en esperanto,

si bé sota una nova fórmula més restrictiva: els programes dependrien no pas del servei exterior Radio Polonia, sinó directament del grup central Polskie Radio, i només s'emetríen a través Internet, bo i cessant les transmissions en ona curta i per satèl·lit.

Les noves emissions, una mica més breus, van començar el 9 de gener passat, i es transmeten efectivament només per Internet, mitjançant el sistema Podcast, encara que es poden descarregar directament en format MP3 sense necessitat d'usar aquest programa informàtic. L'emissora ha contractat Gabi Kosiarska, jove i valuosa col·laboradora de l'anterior redacció, tot i que la redactora anterior, Barbara Pietrzak, i altres antics col·laboradors encara continuen participant en les emissions, si bé es desconeix de moment si ho fan sense remuneració.

Lamentablement, ha quedat molt devaluada la pàgina web de Ràdio Polònia Esperanto, que anteriorment presentava un aspecte excel·lent i oferia els textos complets d'alguns programes, juntament amb els quals es podia obtenir el corresponent arxiu sonor, de manera que proporcionaven un instrument didàctic utilíssim per al perfeccionament de la pronunciació. La dràstica reducció de l'equip de redacció ha impossibilitat el manteniment complet d'aquest complement de les emissions.

En definitiva, el gir a l'extrema dreta del panorama polític polonès ha afavorit un deteriorament greu d'un servei tan útil per als usuaris de l'esperanto com el que Ràdio Polònia ens oferia des de fa gairebé mig segle. Caldrà esperar temps millors. □

El gir a l'extrema dreta del panorama polític polonès ha afavorit un deteriorament greu d'un servei tan útil per als usuaris de l'esperanto.

L'Associació Catalana d'Esperanto només es manté amb les vostres aportacions

Fes-te'n soci

Com a soci de KEA rebràs el Kataluna Esperantista, estaràs al corrent de tots els esdeveniments, tindràs rebaixa en els congressos... i sobretot estaràs contribuint amb el moviment esperantista a casa nostra.

Interreta anguleto

Multaj komencantoj, kiam oni konsilas al ili perfektigi la prononcon per aŭskultado de esperantaj radioprogramoj, plendas pri tio, ke la prezentistoj parolas tro rapide. Mi deziras informi al ili, ke oni povas uzi mirindan ilon kiu ebligas aŭskulti tiajn paroladojn eĉ je 50 procenta rapido. Tiu ilo troviĝas almenaŭ en la son- kaj video-reproduktilo Windows Media Player, sed verŝajne ankaŭ en similaj programoj. En la ĵus citita programo, tiu ilo nomiĝas “konfigurado de rapideco de reproduktado”. Oni povas atingi ĝin per la komandoj *Vidi > Plibonigoj*. Oni povas alĝustigi la rapidon de la sono inter 0,5 kaj 1,4. La tonoj ne ŝanĝiĝas, nur la rapideco. Tiu ilo taŭgas ne nur por pli detala analizo de la prononco... sed ankaŭ por faciligi la komprenon de kelkaj malklaraj tekstoj de iuj kanzonoj en nia lingvo.

Cetere, nun eblas elŭti la voĉlegitajn ĉapitrojn de la fama kurso de Claude Piron *Gerda Malaperis* el paĝo kreita en la servilo de la Politeknika Universitato de Valencio far Raúl Salinas. La mallonga adreso kiu kondukas al ĝi estas: www.gerda.uni.cc

Krom la sonregistro tiu elŭto enhavas ankaŭ la libron laŭ PDF-formato.

En la esperanta Vikipedio kutime oni elektas ĉiusemajne la plej elstaran artikolon. Laste aperis kiel elstaraj: du artikoloj

pri arkeologiaj lokoj: Çatal Höyük, en Turkio, kaj Kartago, en Tunizio; ankaŭ paĝo dediĉita al la fama Abato Pierre:

- eo.wikipedia.org/wiki/Catal_Höyük
- eo.wikipedia.org/wiki/Kartago
- eo.wikipedia.org/wiki/Abbé_Pierre

La reta esperanta gazeto Libera Folio ofte surprizas nin per bonegaj opiniaj artikoloj. Kiel leginda specimeno mi konsilas tiun verkitan far Jorge Camacho pri la polemika “Esperanta Civito”: www.liberafolio.org/2007/manipulistoj

La konata esperanta Reta Vortaro, kiu inkludas inter aliaj la katalunan lingvon, havas nun novan retadreson: www.reta-vortaro.de

La omaĝa retlibro *La Deko Logo*, honore al Miguel Gutiérrez Adúriz, “Liven Dek”, akademiano, verkisto kaj eldonisto de esperantaj libroj, kun kunlaboraĵoj de tre elstaraj esperantistoj, estas elŭtebla el: esperantujo.org/eLibrejo/pdf/204-2

“Lingva kritiko” estas reta forumo kreita far akademiano Bertilo Wennergren por esperantologiaj studoj: lingvakritiko.com

Darío Rodríguez

Laste aperis en KIS-TV

Enmigrintoj: Belém Prado: La galegino Belém Prado rakontas pri sia sperto kiel enmigrinto en Katalunio: kial ŝi forlasis sian vilaĝon en Galegio, kiel ŝi integriĝis en la novan socion, kion ŝi memoras pri siaj lando, lingvo kaj la rilatoj kun portugaloj kaj kion ŝi pensas pri la Galega Centro en Barcelono.

Amposta: Raporto pri la 33a Kataluna Kongreso de Esperanto okazinta en Amposta de la 8 ĝis la 10 de decembro de 2006.

Panellets: Carme Bonet rakontas kiel prepari *panellets*, tipajn katalunajn aŭtun-dolĉaĵojn el migdalo kaj sukero,

heredaĵon de la al-andalusa kuirarta tradicio .

Bearno: Almudena Blasco, fakulo pri historio de Nafaro ĉe Universitat Autònoma de Barcelona, parolas pri la historio de Bearno, unu el la teritorioj kie plej viglas la okcitana lingvo. □

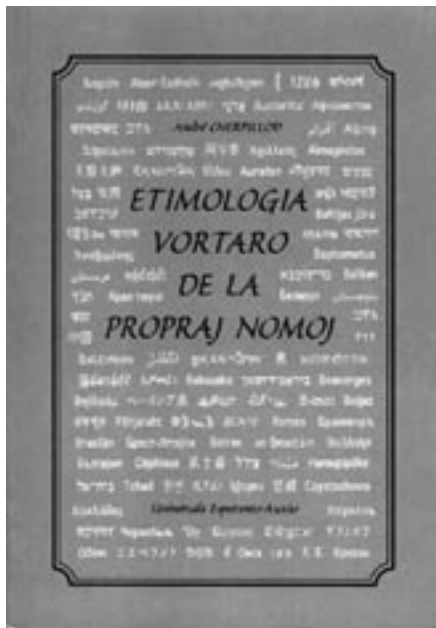
KIS TV

kataluna inform-servo televida

www.esperanto.cat/kistv

Utilo malgranda

Publike mi devas laŭdi la gigantan laboron faritan de la aŭtoro, sed tuj mi devas averti, bedaŭrinde, pri la malgranda utilo, kiu fontas el ĝi. Du ĉefajn kriteriojn ni prenu por taksu la valoron de tiu ĉi verko: kiel alloga ĝi estas por la publiko kaj kiaj estas la kvalitoj de la datumoj en ĝi donitaj.

La verkisto rakontas nenion. En la antaŭparolo li diras: “Mi donas indikon nur pri la nePIVaj vortoj, kaj ĉi tiu estas plej mallonga kiel eblas. Ekzemple: ‘Abasidoj (araba dinastio)’.” La tuta verko –krom la antaŭparolo– konsistas el listo da vortoj en la plej diversaj alfabetoj, signoj kaj mallongigoj. La antaŭparolo mem –kvarpaĝa– konsistas el teknikaj klarigoj, krom unu triono de paĝo en la komenco kaj alia triono ĉe la fino. Ĉu mirinde, ke la esperantistaro malatentas tiajn librojn? Cherpillod ne estas justa dirinte: “al la esperanta publiko grandparte mankas la scivolemo esplori ĝisfunde sian lingvon.”

Etimologio estas scienco, la scienco pri la origino de la vortoj. Mi aldonu: ĝi estas ege malfacila scienco. Kvankam li ne diras tion eksplicite, la aŭtoro ne celis produkti sciencan verkon, sed erudician. Tio estas videbla, ekzemple, en la fakto, ke la libro detale informas pri la fonto

el kie estis prenitaj la kapvortoj, sed nenion diras pri la deveno de la etimoj.

Ĉu la libro estas uzebla kiel referenca verko? Mi konsilas: estu singardaj. Antaŭ amaso da vortoj el tiel bunta devenaro, estas eble por neniuj sciencistoj taksu la ĝustecon de ĉiuj proponitaj etimologioj. Tamen, rapida foliumado de ĝi facile evidentigas kelkajn erarojn. Mi informos nur pri du.

“Munkeno aŭ Munĥeno, devenas el la malnova germana lingvo *mönchen* ‘monaĥoj’. Urbo fondita de monaĥoj en la 12a jc.”

Elisabeth Hamel kaj Theo Vennemann (*Investigación y Ciencia*, januaro 2003, n-ro 316, p. 62-67) asertas: “München ne signifas ‘kie loĝas la monaĥoj’ (Mönchen), verŝajne eĉ ne temas pri kristana fondiĝo. Ĝia primitiva nomo verŝajne estis Munica, ‘apudrivera platformo’.”

“Zamoro (Hispania urbo), devenas el la araba *samura*, siavice el *zamurrud* ‘smeraldo’. Smeraldoj estis tie ekspluatataj.”

En la retpaĝo de la zamora magistrato (www.ayto-zamora.org/Turismo/Monumentos/Historia.htm [Konsultu: 2007.02.05]) oni asertas: “Kiam la ĝermanaj invadoj, Zamoro fariĝas vizigota teritorio kaj tiam aperas la nomo Semure en du moneroj de Sisebuto (610-620) kaj en la aktoj de la Koncilio en Lugo (jaro 569). Pli malfrue la islamanoj nomos ĝin Azemur, ‘sovaĝa olivarbaro’ kaj Samurah ‘urbo de la turki-soj’, kvankam ekzistas multaj diversaj opinioj...”

Notu kiel la nomo Semure antaŭas la invadon far la islamanoj. Notu ankaŭ, ke oni ne parolas pri minejoj (de smeraldoj aŭ de turkisoj).

Kiel fino mi nur povas denove bedaŭri, ke tiom da homa laboro utilas tiel malmulte.

Ramon Perera

CHERPILLOD, André. *Etimologia vortaro de la propraj nomoj*. UEA, 2005. 227 p.

Pireneoj 1940: lastfina landlimo

Tri destinoj, tri verkoj tipaj de la penso komence de l’ 20a jarcento, kiuj venis trovi finon piede de Pireneoj, la “lastfina landlimo”, kiu pro diversaj kialoj baris al ili la vojon de libereco, en la ŝtormego de historio, dum la dua mondmilito. Walter Benjamin, Carl Einstein, Wilhelm Friedmann, tri germanaj judoj farintaj Francion sia elektpatrujo, intelekta kaj sentimenta, longe antaŭ ol kreskis naziismo, mortigis sin respektive en Port Bou, Betharram kaj Bedós. Filozofo, art-teoriisto, lingvisto, verkisto, “engaĝiĝinta” intelektulo, ĉiu markis sian epokon per la forto de sia penso, per sia kreemo kaj sia ĉeesto sur la tiuepokaj decidfrontoj.

La tekstoj kunigitaj en ĉi tiu volumo prezentas tiujn tri rimarkindulojn, pri kiuj temis kolokvo kaj ekspozicio en Pau (Universitato kaj Interkomunumo Biblioteko) en 2003.

Walter Benjamin (1892-1940), aŭtoro de *L’origine du Trauerspiel allemand* (La origino de la germana Trauerspiel), *L’œuvre d’art à l’ère de reproductibilité technique* (La artverko en la tempo de teknika reproduktebleco), *Passages parisiens* (Parizaj pasejoj).

Carl Einstein (1885-1940), aŭtoro de *La sculpture nègre* (La negra skulpt-arto), *L’art du xxème siècle* (La arto de la 20a jarcento), *Georges Braque*.

Wilhelm Friedmann (1884-1942), eminenta lingvisto, profesoro pri franca literaturo ĉe la Universitato de Lejpcigo, poste profesoro ĉe la Altstuda Lernejo en Parizo, post 1993.

Liliana Meffre

Tradukis: Marie-Thérèse Lloancy

Pyrénées 1940. Ultime frontière pour Carl Einstein, Walter Benjamin, Wilhelm Friedmann. L’Harmattan, Parizo, 2006. ISBN 2-296-00703-1. 216 paĝoj. 19,50 €.

Komencantoj: En la alia flanko

Esperantista labor-tendaro en Bulgario la jaron 1988

registro: tuto de homoj, kiuj tenas la povon en ŝtato.

kontroli: rigardi, ĉu io sekvas ideon.

batalo: ago, kiu celas sukceson kontraŭ iu aŭ io.

kapitalismo: kiam la produktiloj apartenas al la posedantoj sed ne al la laboristoj.

Post la fino de la dua mondmilito la esperantistoj provis re-starigi la movadon. Tamen estis malfacilaĵoj, ĉar multaj esperantistoj ne super-vivis al la granda mortigado, kiel ekzemple la gefiloj de Zamenhof, kaj ne ekzistis esperanto-asocioj.

Iom post iom la esperantistoj organizis novajn klubojn, de-nove renkontiĝis preskaŭ en ĉiuj partoj de Eŭropo, kie la milito tra-pasis. Tamen en landoj, en kiuj Stalino detenis la povon, ne eblis restarigi la movadon. Komenciĝis la tempo de la Malvarma Milito kaj stariĝis malamo inter la du partoj: en 1949 okazis malpermeso de esperanto-grupoj en la soveta parto de Germanio kaj Radio Budapeŝto ne plu el-sendis en esperanto. En Rumanio kaj Albanio, nur post 1989 ek-estis la ebleco krei novajn esperanto-organizaĵojn.

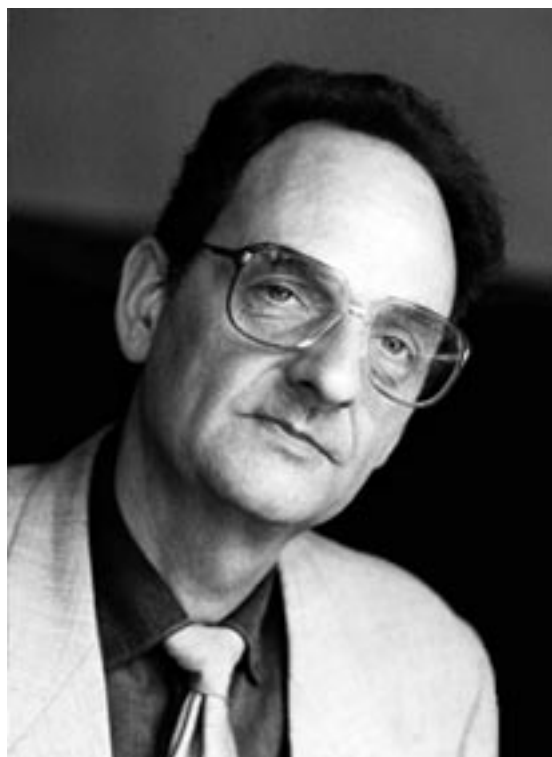
Post la morto de Stalino, kelkaj esperantistoj decidis rekonstrui la movadon en tiuj landoj kun permeso de

la **registro**. Speciale, kiam la sin-teno de tiuj ŝtatoj turniĝis de “**batalo** kontraŭ **kapitalismo**” al “inter-nacia batalo por la paco”. Tiam, du esperantistoj, la ĉeĥo Rudolf Burda kaj la kataluno Anton Balagué, kreis la Mond-pacan Esperanto-Movadon por subteni tiun registaran agadon.

Ĝenerale, la registro forte helpis la esperanto-movadon en tiuj landoj. Danke al tio eblis el-doni librojn, gazetojn, instrui esperanton en lernejoj, universitatoj, organizi Universalajn Kongresojn kun granda sukceso (1959, en Varsovio; 1963, en Sofio; 1966, en Budapeŝto; kaj dum la cent-jariĝo de esperanto, 1987, en Varsovio) ktp. Tamen, kontraŭ tiu helpo, la registro ankaŭ forte **kontroli**s tiujn organizaĵojn ĝis interveno en ties aferoj, kiel okazis en 1985 al Pola Esperanto-Asocio, kiam la **registro** faligis la respondeculojn de tiu asocio, ĉar kredis, ke ĝi estis kontraŭ-ŝtata (memoru, ke en 1981 la pola militisto Wojciech Witold Jaruzelski malpermesis la organizaĵon Solidarność).

Gerard Escuer

*Detlev Blanke aŭtoro de Esperanto kaj socialismo?
Pri la movado sur la “alia flanko”*

MANFRED KRAUSE

Progresantoj: Unu lingvo, du sistemoj

En socioj kun skribado, ĉiu komunumo parolanta apartan lingvon bezonas unuecigadon por faciligi la lernadon, la disvastigadon, la disvolvadon de sia kulturo, kaj, entute, la pluan ekzistadon de tiu lingvo. Socio, kiu ankoraŭ ne interkonsentis pri la skriba formo de sia lingvo, malebligas la normalecon de ties uzo. Ne hazarde, la plej parolataj lingvoj de la mondo tre frue elektis sian propran sistemon.

Tamen la problemoj estas diferencigi kio estas lingvo kaj kio estas simpla **dialekto**. Unue, ĉar tra areo, kie estas parolataj lingvoj de sama familio, multfoje ne ekzistas klaraj limoj inter tiuj lingvoj. Due, ĉar historiaj okazintaĵoj proksimigis komunumojn parolantajn malsamajn lingvojn en unu ŝtato aŭ, male, disigis parolantojn de la sama lingvo en apartaj ŝtatoj. Plie, kelkaj komunumoj ne havas plenan bildon pri sia propra lingvo, konsiderante ĝin simpla kamparanaĵo.

Tiel, malgraŭ ke parolantoj de la pluraj dialektoj de la ĉina eĉ ne povas interkompreniĝi, oni ofte konsideras ilin formoj de la sama lingvo. Male, dano, norvego kaj svedo facile komprenas unu la alian, se ĉiu parolas siajn respektive 'diferencigitajn' lingvojn. Eĉ malpli da diferencoj ekzistas inter la moldava kaj la rumana, inter la bosna, la serba kaj la kroata, inter la makedona kaj la bulgara, inter la hindia kaj la urdua.

Foje, kelkaj lingvoj daŭre restas konsiderataj kiel simplaj dialektoj, dum aliajn dialektojn oni konsideras lingvoj. Ekzemple, la malalt-germana pli similas al la nederlanda ol al la oficiala lingvo de Germanio, kie ĝi daŭre restas malatentigata. Fakte, parolantoj de proksimaj dialektoj povas facile interkompreniĝi, tiel, ke eblas konsideri seninterrompon de lingvoj. Ĉe la okcitanaj, la parolantoj de ties lengadoka dialekto pli facile komprenas la katalunan ol la gaskonan, kvankam la lingvistoj ĝenerale konsideras la gaskonan kaj la lengadokan kiel dialektojn de la sama lingvo. Ni povus diri, ke ju pli la proksimaj dialektoj aŭ lingvoj malaperas, des pli malaperas ankaŭ la komprenon inter lingvoj de la sama familio, ĉar la homoj ekuzis la

Unu lingvo, du skriboj en Serbio

ŝtatan lingvon (aŭ dialekton) kaj forlasis la propran. Tiel, ekzemple, itala parolanto de la norda parto de Italio jam ne plu komprenos tiel facile okcitanon aŭ arpitanon, se li ne regas la nord-italaj dialektoj.

Entute, tio montras, ke foje lingvo estas ideo pli politika ol scienca, ĉefe uzata de la ŝtatoj, jen por dividi, jen por unuigi, jen por formeti aliajn lingvojn je la nivelo de simplaj **slangoj**.

Gerard Escuer

Unu libro, tri tradukoj al malsamaj dialektoj de la sama lingvo.

dialekto: regiona formo de lingvo.

slango: speciala lingvaĵo uzata de maristoj, junuloj...

Salvant l'inuktitut

Brian D. Kaneen
(Traducció: Robert Navarro)

Nunavut va esdevenir un territori federal del Canadà el 1999 en separar-se dels Territoris del Nord-oest. Es tracta d'un vast territori d'1,9 milions de quilòmetres quadrats amb uns 31.000 habitants, 85 % dels quals són pobles autòctons, majoritàment inuits (esquimals). Les llengües oficials del territori són l'inuktitut, l'inuinnaqtun, l'anglès i el francès. Les dues primeres són molt pròximes entre si i es discuteix si cal considerar-les idiomes independents o variants d'una mateixa llengua. L'inuktitut, malgrat ser la llengua majoritària, està immers en un procés galopant de substitució que el govern intenta contrarestar.

A la capital, Iqualuit, amb 3.600 habitants, es troben en molts llocs rètols bilingües (en anglès i inuktitut), ja que certament l'inuktitut és la primera llengua de 70 % dels habitants del territori. La primera impressió és d'una bona salut de l'idioma, però l'anglès és la llengua escollida habitualment pel jovent a causa de la cultura *pop* impulsada per la moda, d'Internet i de l'omnipresent televisió per satèl·lit; en vista d'això, la impressió definitiva és d'una llengua assetjada.

Enguany, el primer ministre del territori ha disposat que els funcionaris d'alt rang aprenguin la llengua o perdin el càrrec.

duir el Windows de Microsoft, per a ser utilitzat per l'administració.

Tot i això, avui sobretot és motiu d'inquietud la poca presència de la llengua en el sistema educatiu. El conjunt dels habitants del territori és el més jove del Canadà (gairebé 50 % tenen menys de 19 anys), i d'entre aquests només 18 % afirmen parlar sovint la llengua a l'escola. S'ensenya la llengua fins a tercer o quart, però després, com si estiguessin colonitzats, es prefereix l'anglès, i fins i tot hi ha una gran manca de professors competents en la llengua. D'aquesta manera hi ha el risc que l'àmbit d'ús de la llengua es limiti als afers quotidians sense importància. De més a més, hi ha també obstacles socials per a aquesta batalla, com ara la gran quantitat d'alumnes que deixen l'escola (només 25 % d'aquests acaben el batxillerat), l'ús indegut de drogues i l'alcoholisme.

En algunes comunitats més allunyades de la capital, l'estat de la llengua sembla més sa, i en aquests llocs molta de la gent de més edat són encara unilingües. Tanmateix, fins i tot allà creix una mica l'ús de l'anglès a causa del trasllat dels joves a escoles d'altres indrets. I no pas tothom dona suport a la política lingüística, ja que certament és imprescindible el coneixement de l'anglès per a tots els professionals, i a la majoria dels inuits actualment els manca una formació professional i de nivell superior suficient per a col·locar-se com a quadres. Els inuits abasten actualment només 45 % dels càrrecs públics, generalment de nivell baix, mentre que són 85 % de la població.

Cal que els joves inuits, que posseeixen ara un nou territori i una nova administració, s'adonin que els és possible no sols ocupar càrrecs elevats en la societat, sinó també conservar al mateix temps la seva cultura. □

SEBASTIEN LAPINTE

S'estan projectant dues noves lleis, segons les quals l'inuktitut ha d'esdevenir, d'aquí a 2020, la llengua de treball del territori, i han de desaparèixer els obstacles laborals per als seus parlants. Un centre d'ensenyament de la llengua on té lloc aquesta lluita lingüística és el Centre Pirurvik, que actualment porta a terme un projecte, de dos anys, de tra-

DONNA LEE